

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XI. Quantæ sint efficaciam, orationes complurium, & publicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

titio æquissima est, omniumque vocibus laudata. Quibus autem nimium grave est, noctis medio calentem nidum deserere, si saltem quoties ultra evigilant, has breves vigilas oratione distinguant, & manè tantò citius strato confurgant. Aurora non Musis solum, sed & beatis genis & caelo amica est. Apollonii Thyanæi præceptio erat: Adveniente aurora cum Diis esse verlandum.

Æterna sapientia clamat: Quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem tuam & ad orientem lucis te adorare. Manè ab Israël's populo manna colligendum fuit, alioqui solaribus radiis incallescens tabellebat, Manè potentissimus rex Sionis David in preces effusus: Mane, inquit, astabo tibi, & videbo, quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. Exaltabo manè misericordiam tuam. Et manè oratio mea præveniet te. Nam, quod Siracides ait, Iustus cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu altissimi deprecabitur. Neque hoc priscis gentibus ignarum. Rex Aeneas pietate insignis habitus.

Vota Deum primo victor solvebat Eoo. Matrimonium tempus divinis colloquiis aptissimum & convenientissimum est. Quod Salomon affirmans: Bene confurgit diluculo, inquit, qui querit bona. Manè corpus omne orationi habilis, caput defæcatum, stomachus exoneratus, tempus quietum, animus à diurnis negotiis vacuus, vegetiores sunt omnes sensus. At ubi cœna longa, cibus potiusque copiosus, & mollis est lectus, ohei somnus etiam longus, oratio brevis, aut nullærit. Hæc sibi coherent, Vara Vibiam sequitur. Quod si manè deceter cogites orare, prius vesperi semen sparge, & post lustratam conscientiam, piâ sanctâque cogitatione somnum incipe. Talem te manè postero videbit, qualem te præcedens vesper somno tradidit. Quemadmodum is qui noctu prunas cineribus operit, ut tantò facilius mane proximo ignem erucere, pabulum subjicere, focum struere possit.

§. VII.

Animas ad Deum erigendus cum quis expergiscitur: Quis expergiscitur, mox animum in Deum erigat, hac brevi aliâve simili orationculâ: Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Aut: Dominus meus & Deus meus: Aut: Domine Iesu, miserere mei, & dirige me. Piorum certè Christianorum sancta consuetudo est, ut, ubi post absolutas preces cubitum concesserint, pii aliquid cogitare instituant, & cogitationi, aut ipsi etiam orationi huic indormiant: idemque faciant, cum noctu evigilant.

Quia diabolus ad semisopitum hominem sit attentus, quem impuris cogitationibus concipiendis esse aptissimum non nescit. Eam etiam ob causam manè prima omnium cogitatio sit Dei memoria; alioqui Satan suggestionibus fœdis mentem præoccupat, & ita diem reliquum omnem matutine semine corrumpit. Qualis diem cœperis, talis plerumque finies; nec bonam diem diem expecta, si malum fuerit illius principium.

Clim grad. Huc omninò spectat illud Ioannis Climaci, qui refert unum aliquem è priscis Anachoretis dicere solitum: Se in oratione matutinâ cursum totius diei contemplicere: quali enim tenore ac modo prima illa oratio præcederet, tali cetera omnia eo die solere sequi. Mala oratio, malus dies: oratio intenta & tranquilla, talis etiam dies. Quod planè verissimum videtur, & inter religiosos viros quotidianâ experientiâ probatum. Orationem enim, ait Climacus, rectissime tradunt Theologi esse speculum. Statum tuum oratio tua manifestat tibi. Dimidium diei aut totum habebit, qui manè ardentè & attentè oraverit.

In eam rem Iobus apertissime monens: Si tu, inquit,

A diluculo consurrexeris ad Deum, & omnipotentem fueris deprecatus; si mundus & rectas incefferis. Statim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum iustitiæ tuæ. Ideo David tam matutinus ad orandum evigilans: Prævenierunt, inquit, oculi mei ad te diluculo. Regium hoc exemplum Ambrosius aspiciens: Grave est, inquit, si te otiosum in stratu radis solis orientis, inverecundo pudore conveniat, & lux clara sexat oculos somnolento alibuc torpore depressos. An nescis, & homo, quid primitias tui cordis ac Vocis quotidie Deo debeas?

Hoc reverà Salomon velut vestigial exigens: Honora Dominum, inquit, de tuâ substantiâ, & de primitiis omnium frugum tuarum. Aequissimum profus est, ut Deo primordia rerum nostrarum omnium offeramus. Idcirco non solum manè, sed & interdum actiones omnes à precibus auspiciandæ; semper in mente sit illud Domini: Sine me nihil potestis facere. Iugem hanc orationis usum Hieronymus plurimum commendans: Instantiam, inquit, & orationis perseverantiam nos habere propheta docet. Qui ad cupita pervenire voluerit, flectere mentem ab orationis studio non debet, sed magis perseverare illum in caprà intentione oportet. Sic Annæ precantis Vultus non sunt amplius in diversa mutati Nunquam enim amplius orare desinit. Ita cæcus Hierichuntinam viam obfidens tantò magis clamabat, quantò magis tacere jubebatur. Quod illa & ille tam perseveranter petiit, liberaliter à Deo & illa & ille impetravit. Oprimè dixit Gilbertus Abbas: Pertinax oratio peringit ad finem. Et sibi in initio sicca & velut saxea videatur, oleum tamen gratiarum elicies de durissimo hoc saxo, modo perseveres, modo te longior morâ non dissolvat, modo tua votâ dilatione non teneant. Cave, ne illud tibi de Evangelio impropereetur: Sic non potuisti unâ horâ vigilare mecum? Quod si torpor abest, vide, ne dilationis radium te fatiget, & desiderium tuum infringat. Probique reatus est, si sit anima vel in postulatione remissa, vel deficiens in expectatione. Vigilate igitur & orate.

CAPVT XI.

Quantæ sint efficaciæ orationes complurium, & publicæ.

Nitebatur Archidamus Agesilai regis filius persuadere Græcis, ut inita cum Antigono & Cratero pacta solverent. Illis abnuentibus: Ovis, inquit, eadem semper voce utitur, homo multis & variis, dum id quod vult, conficiat.

Nisium profectò animal vocem sic variare novit atque homo; leo eundem rugitum, ovis eundem balatum, eundem bos mugitum, eundem serpens sibilos, eundem equus hinnitum retinet. Sturni variandis vocibus aptiores. At homo cum avibus cantillare, latrare cum canibus, sumptuosis ululare discit, vagiandæ vocis mirissimus artifex. Hoc in homine miratur homo, sed Deus hac vocum varietate non flectitur. Hoc potius aures divinas mulcet, cum multi homines velut unâ precantur voce. Quod in publicis orationibus fieri amat, ubi Credentium cor unum, & anima una. Hæ orationes Deo gratissimæ, quæ unâ ejuſdemodi voce, corde uno constant. Et de his hunc agendum.

§. I.

Incredibile impetrandi vim habet publica complurium oratio. Hujus non ignara Iudith vidua oratio incastissima, cum Bethuliæ clades & vastatio imminerebat à Duce Holoferne, jam universo populo ad civitatis portam congregato, publicam orationem indidit. Stabit vos, inquit, ad portam nocte istâ, & ego exeam cum Abrâ meâ: & orate, ut, sicut dixiſtis, in diebus quinque respiciat Dominus populum suum. Nihil aliud fuit, nisi oratio

Psal. 118. v. 148.

Ambr. ser. 19. in d. 1. am psal.

Prov. c. 3. v. 9.

1022. c. 15. Hieron. in c. 3. Thoren. v. 49.

1. Reg. c. 11. v. 18.

Gilbertus serm. 6. in Cantica apud Berurum elicies de durissimo hoc saxo, modo perseveres, modo te longior morâ non dissolvat, modo tua votâ dilatione non teneant. 1805.

Matt. c. 26. v. 40.

Plutarch. com. 1. Moral. in Apologético mibi pag. 386.

romo vande vocis mirissimus artifex.

Act. c. 4. v. 32.

Iudith. c. 8. v. 32. & que respiciat Dominus populum suum. Nihil aliud fuit, nisi oratio

tie

tio pro me ad Dominum Deum nostrum. Sed hoc tertium commendans : Ora, inquit, ut firmum faciat Deus consilium meum. Quam miranda vero fuerit publicae orationis illius efficacia, eventus secundissimi felicitas probavit.

Ita olim Heliodoro Solymæis gazis inhiante, quod Machabæa historia recitat, non modica per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante faciem cum stolis sacerdotibus iactaverunt se, & invocabant de caelo eum, qui de depositis legem posuit. Alii etiam gregatim de domibus constuebant : publicâ supplicatione obsecrantes : accinctæque mulieres ciliis pectus per plures constuebant. Sed & virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant ad Orientem, & universæ autem protendentes manus in cælum deprecabantur. Ita civitas omnis in publicam supplicationem effusa, tantam habuit impetrandi efficacitatem, ut ipsos e cælo Angelos Heliodori castigatores accerrimos, in sui præsidium evocavit.

Non minus Bethulicæ, civibus sapuerunt Ninivite, jubente Rege in publicam orationem provoluti. Regium edictum imperarat : Operiantur facies homines & iumentâ, & clamet ad Dominum in fortitudine. Et revera defervuit indignatio divina : Deus ad opitulandum adfuit. Hinc Chrysoſtomus rem grandem & miram proloquitur : Deus, inquit, frequenter reveretur multitudinem unanimum & consentientem in precando ; ut veluti pudore victus non audeat illis negare. Nimirum humanissimus Deus, non raro induit mores humanos.

Petrus & Iacobus in vinculis mortem operiebantur. Herodes suo furci vellet procludens in Iacobum gladio animadvertit. Nec Petrus fors mitior manebat. Verum Herodiana sic præreptus Petrus : Nunc scio verè, inquit, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis. Cur Iacobus, quæso, regia securi cecidit ? Cur Petrus evasit ? Non pro Iacobo, sed pro Petro Ecclesia tota dicitur deprecata : Nam Lucâ teste, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesiâ ad Deum pro eo.

Hanc publicæ orationis efficacitatem Chrysoſtomus expendens : Vis, inquit, discere, quanta sit orationis in Ecclesiâ factæ potentia ? Vincit erat Petrus, multisque catenis circumdatus : Oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesiâ pro eo, & statim eum a carcere liberavit. Quid hæc igitur sit oratione potentius, quæ columnam & Ecclesiæ turrim adjuvit ? Vi intelligas plurimum eam polere orationem, quæ cum consensu agitatur, & sui concordia plurimum hominum.

Eam etiam ob causam Samuel omni populo præsentem instituit orare in publico ; Quatenus, ut Dionysius loquitur, ex multarum præsentia facerem exaudibilior esset sua oratio. Nec defuit optatissimus successus, Philistæis per unanimes preces potius quam per militares vires expugnatis. Hæc ratione Samuel eam urbem ita initiavit, ut in posterum locus orationis publicæ haberetur. Vnde multo post annis Hebræi bellicis cladibus attriti : Venerunt in Masphat contra Hierusalem, quia locus orationis erat in Masphat ante in Israël.

Sic complura loca ob illustrem Patriarcharum memoriam consuèrunt frequentari. In montem Moria Abrahami sacrificio celebrem pertexit Rebecca, ut consuleret Dominum. Iacob in Mesopotamiam contendens, in eundem montem religionis causâ subiit. Sic Absalon religiosus nequam, se voti reum simulans, ut hostiam Deo gratiorem offerret, in Hebron iter adornavit. Ita Bethel nocturno Iacobi viso illustris, Hiericho celebri Iosue triumpho memorabilis, Iordanis sacerdotum arcam ferentium transitu venerabilis. Has urbes Elias antequam in cælum raperetur, velut loca pietatem spirantia postremum voluit salutare. Sed ad rem.

M Vlti deprecatores facilius ac citius exaudiuntur. Ideo Samuelem, quem dixi, Isaacis populus rogabat. Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum : ut salvet nos de manu Philistinorum. Cur non ipsi statim confugerent ad Deum, sed Samuelem potius ad orandum exorârunt ? Seiverunt utique Hebræi, multorum preces non facillè repudiari. Nec illud nefcire poterunt, eos qui aliqui à Deo impetrare fatagunt, non suâ solum auctoritate niti, sed quam multos possunt, adfiscere sibi deprecatores. Ita Ægypti Rex Pharaon Mosen & Aaronem sibi concilians : Orate, inquit, Dominum, ut auferat ranas à me, & à populo meo. Ita Hebræi Hieremiam allocuti : Cadat, inquit, oratio nostra in conspectu tuo, & ora pro nobis ad Dominum Deum tuum. Idem Babylonensis vinculis attenti ad alios Hierosolymis agentes : Pro nobis ipsis, inquit, orate ad Dominum Deum nostrum, quia peccavimus Domino Deo nostro, & non est averteris furor ejus à nobis usque hanc diem. Divinus Paulus, tametsi ad exorandum Deum potentissimus, aliorum tamen preces expetens : De cetero fratres, inquit, orate pro nobis ut sermo Dei currat & clarificetur, sicut & apud vos. Christus Dominus ipse discipulos suos, non ad orandum pro se (nec enim Filius apud Patrem fervoribus precibus egibat) sed ad orandum secum invitans : Sustinete hæc, inquit, & vigilate mecum : vigilate & orate. Multorum preces validissimæ.

Quam autem hæc orandi societas Deo placeat, Christus luculentè pronuntians : Dico vobis, inquit, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est. Quod si vel soli duo concordibus animis votisque, rem quamcumque precibus postulerint, certo certius impetrabunt, quanto magis si plures, aut Ecclesia universa quiddam rogaverit. Ita Deus publicas preces singulari promissione dignatur, quò nos acrius ad eorum studium invitet, cum plurimum faciat ad impetrandum unanimes & concordis plurium oratio. Et causam assignans Christus : Vbi enim, inquit, sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Si Deo largitori tam gratum est, aliquos in Christo conspirare, numero licet minimo, quanto gratius erit, si duo vel tria millia, si plurimi in ipso conspirent. Ibi, ait, in medio eorum non cunctabundus ero, sed jam sum, jam illic invenior, favore ac gratiâ singulari præsentem, ut eorum conatus adjuvem, eorum preces accendam, consilio eos dirigam, illis que voti compotes reddam, & quidquid aggressi fuerint, ad successum prosperum deducam, ut denique tanquam supremus iudex inter eos confidens, quam meo nomine pronuntiarint sententiam, confirmem. En orationis inter plures sociatæ & en publicarum precum inestimabile bonum. Nimirum quod Chrysoſtomus dixit, deprecatoribus multis non audet Deus negare. Hanc ob causam hortatur acriter Augustinus : Orate certatim concordis sanctoque certamine. Non enim adversus alterutrum certatis, sed adversus diabolum sanctis omnibus inimicum.

Hic forsitan emergat quæstio, quæ inter infinitas orationes sit omnium excellentissima oratio ? Verbo responderi potest, Orationem Dominicam omnibus aliis orandi formis antistare auctoritate, ordine, brevitate, perfectione, efficacitate, ac demum necessitate. 1. Auctoritate. Ipsa cum & Sapientia & Veritas præscriperunt. 2. Ordine, nam primò caputur quæ Dei gloriam, deinde illa quæ animi salutem, tertio, quæ bonum corporis spectant. 3. Brevitate ; Si rem petendarum multitudinem & magnitudinem expendamus, brevior esse non poterat. 4. Perfectione.

2. Machab. 6. 15. & seq. rare cum stolis sacerdotibus iactaverunt se, & invocabant de caelo eum, qui de depositis legem posuit. Alii etiam gregatim de domibus constuebant : publicâ supplicatione obsecrantes : accinctæque mulieres ciliis pectus per plures constuebant. Sed & virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant ad Orientem, & universæ autem protendentes manus in cælum deprecabantur. Ita civitas omnis in publicam supplicationem effusa, tantam habuit impetrandi efficacitatem, ut ipsos e cælo Angelos Heliodori castigatores accerrimos, in sui præsidium evocavit.

2. Machab. 6. 3. v. 46. Hierusalem, quia locus orationis erat in Masphat ante in Israël.

Gen. c. 25. v. 22. Ita Aug. 9. 72. in Genesim explicat.

Gen. c. 28. v. 11. Vt Hebræi apud Ebraicis affirmant.

2. Reg. c. 15. v. 7.

1. Reg. 7. v. 5. Multorum oratio non facillè repudiatur.

Exod. 8. v. 8. Hier. c. 44. v. 2. Baruc. c. 11. v. 13. 2. Thim. 2. v. 11. Matt. c. 18. v. 38. & 41.

Matt. c. 18. v. 19. Modò non sit aliquid voluntatis divini.

Ibid. v. 5. Ibid. v. 19.

Aug. 10. ep. 121. ad Probam, p. 1. m. pag. 240. Oratio Dominica omnium orationum excellentissima. 1. Auctoritate. 2. Ordine. 3. Brevitate. 4. Perfectione.

Sanctificetur nomen tuum.

Prima petitio. Vult ea primò, ut Deus & Dei potentia, majestas, sapientia, benignitas, providentia, iustitia & misericordia cognoscantur ab omnibus. Secundo, ut Deus ab omnibus timeatur & ametur. Tertio, ut dignè colatur & laudetur ab omnibus. Id porro fiet, si Deo ut veraci credant omnes, in Deo ut potente & largo sperent, Deum ut iustum timeant, ut bonum diligant: si rectum & sanctum habeant quidquid vult aut permittit, quidquid jubet aut ordinat Deus; de Deo nunquam loquantur aut cogitent sine summa veneratione & offensionis metu. Sic in orbe toto Dei gloria reluceat, noscatur inter homines Deus qualis est, atque ita ut meretur colatur & honoretur.

Cum autem Deo honorum omnium laudem tribui cupimus, ad gratiarum actionem etiam nos ipsos excitamus, dum ejus beneficia grati agnoscimus, & omnia illi uni accepta referimus. Quia verò ingenuus filius, pro nullà re prius quam pro gloria Patris supplicet, reliqua omnia infra eam numeret, & secundo loco ducat; tunc nos demum ad ritè precandum erimus comparati, si non de nobis tantum & commodis nostris solliciti, sed priorem gloriae divinae locum dederimus. Nec enim sat magno divini honoris studio feremur, nisi nostri quodammodo oblii, ante omnia honorem Dei spectemus: Nimis praeposterum est, quæ nostra sunt solum curare, Dei gloriam, quæ aliis omnibus curis merito suo longè præferenda, negligere.

Adveniat regnum tuum.

Triplex Dei regnum est, Natura, Gratia, Gloria. Natura regnum dicimus, quia Deus in omnes res conditas, in orbem universum dominatur, creans, destruens, ordinans, gubernans omnia singulaque pro nutu & arbitrio. Alterum, Gratia regnum est, quod Deus tenet in servis suis, & servi ejus in ipso adversus hostes primarios, Mundum, Carnem, Diabolum. Atque hoc Dei regnum per veram religionem & charitatem administratur. Tertium est regnum Gloriae, beatitas immortalis. Pacatissimum est hoc regnum, absque ullius hostis infestatione. Atque hoc regnum ut adveniat, desideramus, ardentè autem desiderando digni reddimur, ut in illius regni societatem à Patre admittamur.

Impletur igitur numerus Beatorum, & regnum illud longè beatissimum inchoatur. Hic pro se quisque cum Chryologo dicere poterit: Veniat, oro, Christus, ut veniat perfectè regnaturus in me, in quo diabolus exierit, inferni imperium, infernus tenuit potestatem. Ut scias, Domine, fidelis tibi miles esse cupio. Ad tuam igitur, o mi optime Dux, praesentiam anhelò; regnum exopto, exopto triumphos. Sic Christus semper tuo regnet in milite, ut miles semper suo triumphet in rege.

Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra.

Tua, Domine, fiat, non nostra, non Mundi, non Carnis, non diaboli, sed tua, rectissima illa & sanctissima Voluntas explosa omni eâ, quæ huic adversatur. Duplicem Dei Voluntatem assignant Theologi; hæc signi, illam Beneplaciti. Signi est, quæ Deus præcipiendò & aut prohibendò significat, quid à nobis fieri velit. Beneplaciti est; quæ Deus, quod providentiæ suæ decretis ab omni ævo statuit, usquequaque vult fieri. Et hæc definita Dei voluntas semper perficitur. Huic nos subjicere, nec adversus eam contendere, aut murmurare, sed rectam in omnibus sanctamque; agnoscere ac prædicare debemus. Quia verò hanc Beneplaciti voluntatem amplecti, & illam signi præcipientem aut prohibentem, exequi sine Numinis ope singulari non possu-

Quid prima petitio ubi vult.

Triplex Dei regnum: Natura, Gratia, Gloria.

Gratia.

Gloria.

Chrysol. Chrysol. Chrysol. Chrysol.

Duplex est Dei voluntas: Signi, & Beneplaciti.

M

4. Perfectione; nam (ut Augustinus loquitur) est per omnia precationum sanctarum verba discutras, quantum existimo, nihil invenies, quod non ista Dominica contingat & concludat oratio. 5. Efficacitate; Deum Patrem utique nil magis noverit quam oratio Filii, nec quisquam melius noverit quam filius, quæ apud Patrem sit efficacior oratio. 6. Necessitate; Nulla alia precandi formula est, quam conceptissimis verbis Christiani usurpare jubeantur, nisi ista. Ita nec melior, nec ordinator, nec brevior, nec perfectior, nec utilior, sed nec sanctior aut efficacior est ulla oratio. In constitutionibus Apostolicis moventur omnes ter eam quotidie iterare. Sacra in super Concilia docent, non licere homini Christiano orationem Dominicam aut memoriâ non tenere, aut non intelligere, aut non frequentare. Petitionum ordo talis est. 1. Petimus bonum Dei. 2. Bonum nostrum summum. 3. Bonum nostrum medium, seu gratiam ad observandas Dei leges. 4. Bonum nostrum infimum, seu subsidia temporalia. 5. Amotionem mali præteriti. 6. Amotionem mali futuri. 7. Mali præsentis: Sic quatuor primis petitionibus precamur bona, tribus reliquis deprecamur mala. Hanc autem orationem probe intelligere, & quotidie sæpius dicere, cuiusvis Christiani est: Et quando jam ante aliquot annos seridè rogatus sum, succinctam ejus orationis explicationem dare, hic obsecravit est animus, idque cum quantâ possum curâ, & loco, putem, commodissimo. Idcirco Domini verba ordine subjungo:

Pater noster, quies in celo.

Hæc Orationis Præfatio est, quæ Dei cum bonitatem, tum potentiam laudamus. Bonitatem, Pater noster, Potentiam, Qui es in celo. Hic oranti crescat ingens fiducia. Deus benignissimus est, ut velit largiri potentissimus est, ut possit. Quid autem neget filiis æqua petentibus Pater? Hic simul etiam tam adoptionis quam peregrinationis nostræ memoretur. Deus est Pater noster, qui nos adoptavit. Eramus parvuli exules; jam cæli hæredes, jam Dei filii sumus, sed interrim & peregrini sumus. Pater cælum habitat, ubi suam pandit gloriam, nos in terrâ exulamus, dum ad patrem assumamur, illic ei futuri similes, si hic non fuerimus degeneres.

Non autem Pater meus, sed Pater noster, dicimus, reprimendæ superbie, promovendæ humilitati, mutuo amoris commendando. Vnam & eandem omnibus nobilitatem donavit Deus Pater omnium. Ita promendico Rex, locuples pro egeno, Dominus pro servo, Princeps pro subdito orat, quæcum & fratrem vocat. Cyprianus: Libenter audit Deus, inquit, quando Christianus non solum pro se, sed pro altero orat. Pro se orare naturæ est, pro altero gratia; pro se orare necessitas cogit, pro altero charitas. Hic autem nullum, quantumvis inimicum, nisi apud inferos sepultum excludimus. De nemine dum vivit, desperandum.

Cum autem Deum in cælis esse dicimus, non eum cælis circumferimus, sed omnia illius imperio subesse, virtutem ejus quolibet diffundi, universa illius providentiâ gubernari profitemur. Hæc autem locutione usus est servator, ut orantium mentes erigeret è terrâ, & cælo affigeret, summæque in Deum reverentiâ instrueret, sub ejus conspectu se stare orans meminisset.

Porro Nyssenuseos, qui noxæ letali voluntariè inhaerent, & tamen dicere audent, Pater noster qui es in cælis, mendacii convincit, cum eorum pater diabolus non in cælis, sed in inferorum flammis sit.

Greg. Nyss. Orat. de Orat. Dom.

possumus, ideo gratiam postulamus ad divinas leges omnes integerrime observandas, ut Dei voluntas fiat in terra, sicut in caelo, ut quem admodum Angeli & omnes Beati divinae Voluntatis perfectissime parent: ita mortales omnes faciant quod vult Deus, ut omnes praeceptis Dei pareamus, sequamur iusta & consilia, amplectamur omne quod ei gratum est, componamur denique ad Voluntatem ipsius & corpore & animo, ut si Deus velit nos aegrotos, pauperes, inglorios esse; si velit parentes, si uxorem, si liberos, si cognatos aut amicos eripere: si vivere, si mori velit, hoc ipsum & nos velimus, & in eius sanctissima voluntate acquiescimus, illud Iobi cantantes: *Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est; Sit nomen Domini benedictum. Fiat Dei voluntas, sicut in caelo & in terra.*

Iob. c. 1.
v. 21.

Et quamvis ea sit hominum nequitia, ut nunquam omnes mortales Voluntati divinae sint obsecuturi, id tamen recte precamur ut fiat; tum quia id fieri debeat, etsi nunquam sit futurum; tum quia deceat his precibus nos testari, quam ardentem cupimus abolitionem & extinctum, quidquid rebellionis est contra divinam Voluntatem. Sciat hoc Orbis, sciant hoc omnes Orbis incerta; majoris esse momenti, minimam Dei Voluntatem impleri, quam omnium rerum conditarum, quam orbis universi bonum stabiliri. Porro animae sanctitas, est vera cum divina Voluntate conformitas.

Matt. c. 26.
v. 11. Super-
substantialem.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Haecenus ea rogavimus, quae gloriae Patris sunt augenda, nunc rogamus illa, quae vitae faciunt ducenda. Vno autem Patris nomine, omnem ad tuendam vitam necessaria subsidia petimus, victum, amictum, habitationem, valetudinem, reliqua. Nam ad oramus, ut quam Deus nobis in orbe hoc vitam dedit, teneatur, quam diu ipsi placet: & quia multis ea subsidiis indiget, subministret ipse, quidquid esse necessarium novit. Hic accurate observandum quod nostrum, quod quotidianum, quod hodie illum nobis dari petimus.

Aug. 10. 19.
ho. 14. c. 1.
mibi pag.
163.

Quomodo autem nostrum panem, quem petimus mendicando? Illo ante, inquit, Augustinus, sit noster, nobis superbientibus sit alienus. Agnosce largitorem, confitere te accipere, ut libenter dignetur dare. An non mendicis, qui panem petis? Mendicus es, & tamen superbus es. Quod si divinitus pasci cupimus, alieno abstinemus. Panem rapina vel furto comparatum, vocare nostrum non possumus, sed tunc eum quem alienas mensas aut otium sectando comedimus.

NB. Super-
substantiale
& quoti-
dianus pan-
is hic
prorsus idem
Nam super-
substantiale
hoc loco
proprie di-
citur omne
alimentum
substantie
nostra con-
gruens.

Quotidianum petimus, cibarium, frugalem & moderatum, non curiosa, non delicata, non superflua querendo, sed ea tantum sine quibus nullo modo licet vivere. Non vero solum panem & turpo, sed tam Evangelicam, quam aeternam in caelo fruendum petimus. Panem autem hodie nobis dari rogamus, tum ut significetur aviditatem frenandam, sollicitudinem in crastinum cavendam, tum etiam quotidie hanc orationem fundendam esse, cum assidue a Dei beneficentia pendamus, anxietatis procul abactis. Inanissimi sunt conatus nostri sine providentia & auxilio Dei: quotidie igitur ad Patrem recurendum. Da nobis, dicimus: quia cupimus eibum e manu Dei, velut ad dignum accipere, ut corpori prosit & non oblit anti-mo. Quotidianus autem & diurnus hic panis etiam ab opulentissimis petendus, cum quae habent omnia vel eripi, vel retenta corrupti possint. Hinc autem quivis cum Apostolo, & satiari, & esurire noverit, prout Patri visum fuerit, qui solus scit, quid filius suis sit utile.

Philip. c. 4.
v. 12. &
Rom. c. 8.
v. 26.

Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Post bonum, quadruplex postulatam, jam triplex malum deprecatur. Peccatum malorum omnium summum est, idcirco ante omnia liberari ab eo cupimus. Ne no autem quantumvis sanctus, sine quotidiana peccatis hanc vitam ducit. In quovis peccato tria sunt actus peccati, qui transit; macula, quae remanet; poena, quae debetur. Hinc peccatum nominari debitum, peccatores dici debitores solent. Tum etiam, quia satisfactionis debitorem se constituit, qui Deo injuriam facit. Deinde cum unicuique commissa sint natura & gratia talenta, quae ea negligunt, debitores sunt lucri non acquisiti & census non redditi. Haec debita dimittit Deus, cum peccata aeternae loco habet, ac si non fuisset; cum maculam eluit, & poenam remittit. Quando igitur solvendo non sumus miseri debitores, divinam misericordiam imploramus, quae debita condonet. Ita fragilitatis nostrae nobis concessimimè efferamur, sed nec ob frequentia delicta desperemus. Semper parent misericordiae viscera rogamus veniam. Nec enim praecipit quotidie a Deo petere, quod Deus nolit quotidie dare.

In quovis peccato tria sunt actus peccati, qui transit; macula, quae remanet; poena.

Sed veniam, quam rogamus, fundamentum jacimus, sicut & nos dimittimus. Hic Gregorius Nyllenus eleganter: Vide, inquit, quomodo verba orationis humanam naturam conditione divina quodammodo mutant, ut differant, qui ad Deum accessuri sunt, dum faciunt ea, quae solius Dei. Imo ordo quodammodo invertitur, cum audeamus dicere, quae ut Deus nostra facta imitetur: Dimitte, sicut & nos dimittimus. Hic certe, inquit Cyprianus, conditione ac sponsonne nos Christus constrinxit, ut si nobis indulgeret & culpa gratiam fieri velimus, & vos alius indulgemus, & injuriam gratiam faciamus, & quidem ex animo. Aequissima conditio, ut qui a majore petit veniam offensionum graviorum, minorum ipse tribuat aequali: & ratio aequior, quod ille, qui ignoscit alteri, homo cum sit, subinde opus habeat, ut ipsi & alter ignoscat. Observa, quanta Dei sit humanitas, cui adeo cura est nostra in nos mutua charitas; & quantum sit peccatum, odisse ululum hominem, quo fit, ut nulla nobis peccata remittantur. Non amat Deum, qui hominem odit, quem videt, & quem jubet Deus amari.

NB. Verbi res calidus & temporaria gratia peccatum solvit tollit, sed non peccatum non peccatum te peccatum, & Christi in die ramum mittimus. Hic certe, inquit Cyprianus, conditione ac sponsonne nos Christus constrinxit, ut si nobis indulgeret & culpa gratiam fieri velimus, & vos alius indulgemus, & injuriam gratiam faciamus, & quidem ex animo. Aequissima conditio, ut qui a majore petit veniam offensionum graviorum, minorum ipse tribuat aequali: & ratio aequior, quod ille, qui ignoscit alteri, homo cum sit, subinde opus habeat, ut ipsi & alter ignoscat. Observa, quanta Dei sit humanitas, cui adeo cura est nostra in nos mutua charitas; & quantum sit peccatum, odisse ululum hominem, quo fit, ut nulla nobis peccata remittantur. Non amat Deum, qui hominem odit, quem videt, & quem jubet Deus amari.

Porro is non se vindicat, qui delinquentem charitate aut justitia distante corrigit, nec is qui damnum aut pecuniam, vel qui honoris & famae restitutionem exigit, offensione seu injuria dimissa.

Hic mihi considera, quantum eorum sit crimen, qui hac precē utuntur, nec tamen odium ponunt, proinde Deo mentuntur, & in seipos sententiam dicunt, ut sibi Deus non remittat peccata, qui recusant ab aliis in se compissa remittere. Hoc profus est divinam in se ultionem vocare. Non solum autem condonanda est injuria, cum illatae altere penitentia ductus veniam roget, verum etiam dum pertinax persistit, & injuriam injuria cumulat.

Nisi qui se peccata, in seipos sententiam dicunt, ut sibi Deus non remittat peccata, qui recusant ab aliis in se compissa remittere. Hoc profus est divinam in se ultionem vocare. Non solum autem condonanda est injuria, cum illatae altere penitentia ductus veniam roget, verum etiam dum pertinax persistit, & injuriam injuria cumulat.

Ne igitur aliquando, assidue condonando, fatigaremur; hoc nobis in quotidianam antextuit orationem: ut cum Dei, in quem quotidie delinquimus, quotidie imploremus misericordiam; tamen si eam non obtineamus, nisi & ipsi in alios misericordes ac benevoli perseveremus. Talem mereberis veniam, qualem dederis.

Et ne nos inducas in tentationem.

Monemur imbecillitatis nostrae, quae tanta est, ut sine Dei auxilio, nullis periculis superiores evadere possimus, proinde nostris viribus nequaquam fidendum est. Nihilominus Satanus formidandus non est, cum sine divina permissione nihil in nos possit. Quando

Extremum denotat nisi regis idem dicitur.

do igitur in continuis versamur periculis, cum omnis vita tentatio sit & militia. necessarium est, ut omnis timor noster, omnis devotio & observatio nostra ad unum Deum convertatur.

Duplex tentatio

Duplex tentationis genus est. Primum, cum experimentum nostri sumitur, ut ea, quae praediti sumus, innotescat virtus, & digna fiat ampliori premio. De hoc Apostolus: *Omne gaudium, inquit, existimate, cum in tentationes varias inciditis. Istud hic non refugimus. Alterum tentationis genus est, cum virtus nostra sic exploratur, ut ea labefactetur, & nos ad peccandum pertrahamur. De hoc ille idem Apostolus: *Deus, inquit, neminem tentat. Priori tentationis genere nos tentat Deus, posteriori hostes Dei, & nostri. Quia ratione tentatio est ad peccatum sollicitatio, atque hanc deprecamur. Sollicitamur autem ad peccatum nunc prosperarum rerum dulcedine, nunc adversarum acerbitate. Extrinsecus veterator diabolus, & homines impij, intrinsecus nostrae nos cupiditates & libidines sollicitant. Ab exteriori hoste nihil metuendum, si domesticus non noceat. Rogamus igitur, ne Deus permittat nos ullam tentatione vinci, sed ita nos semper dirigat, ut nunquam succumbamus. Ne autem a tentatione succumbatur, Deus duplici modo caveri; uno, dum fragilitati nostrae parcens tentationem nobis moveri non sinit; altero, dum vires suggerit, ut tentationem motam vincamus. Eum autem in tentationem inducitur, cui suam aequo iudicio negat gratiam, quae destitutus tentationi succumbit. Summa ergo petitio nis est, ut suis Deus auxiliis nos confirmet, erigatque, ne ulli tentationi vel consentiamus, decepti, vel cedamus afflicti.**

Sed libera nos a malo.

Cur dum recitamus orationem Dominicae petimus nos liberari a malo

Innumera sunt vitae mala, tentationes, aerumnarum afflictiones, calamitates & miseriae perpetuae; quia verò haec modò ad peccatum sollicitant, modò virtutem oppugnant, non male desideramus ab eis liberari. In primis a peccato, quod summum est malum, atque si res ad vivum referretur, unicum & solum est malum. Deinde cupimus diaboli & malorum hominum, qui ejus membra sunt, insidias subduci. A diabolo liberari petimus, non tantum ut non superet nos, sed etiam ut non infestet. Ut autem a tentatrice atque illice concupiscentia liberemur, oramus non solum ut non obediamus illi, sed ut illam non habeamus. Denique hic rogamus, ut ab omnibus tam corporis quam animi, tam exterioribus quam interioribus malis reddamur liberi. Satis est autem post decursam mortalem hanc vitam istud consequi; in ipsa verò, quantum nobis expedit ad salutem. Quocirca hic etiam divina se voluntati subjiciat oratio. Observa hic caeleste artificium in Dominica oratione, & qui ejusdem finis viam relegat ad principium. Intendenda primum est a malo esse liberum. *Libera nos a malo*: Hinc conjunctum est, ut statuamus fugere peccata: *Ne nos inducas in tentationem*. His proximam est, ut Charitatis & Misericordiae studiosi simus: *Dimitte, sicut & nos dimittimus*. His modis peccatorum veniam impetramus: data venia, tum demum panem superflubstantiali digni sumus: *Panem nostrum quotidianum da nobis*. Hic panis ed nos nutrit, ut Dei voluntatem in terra faciamus: *Fiat voluntas tua*. Dum omnibus viribus conamur facere voluntatem Dei, mereamur ut aliquando recipiamur in regnum Dei: *Adveniat regnum tuum*. In regno Dei hoc erit unicum & felicissimum munus nostrum, laudare Deum in omne aevum: *Sancitificetur nomen tuum*. Hoc summum est nostrum bonum: huc spectant omnia.

Et qui ejusdem orationis finis viam relegat ad principium

Artem est signaculum orationis Dominicae

Ergo, Amen, Hanc clausulam Hieronymus, orationis Dominicae signaculum appellat. Nec est aliud

Tom. II.

quam optantis votum ut ita fiat: quo sinceritatem, ardoremque nostri desiderii exprimimus, perinde si dicamus: *Tua bonitas, Pater, efficere dignetur, ut quod ardentibus votis petimus, impetremus. Prout etiam Psalter perit: Benedictus Dominus Deus Israel a saeculo, & usque in saeculum, fiat, fiat: Hoc est Amen, Amen.*

Vide, inquit, Tertullianus, compendio paucorum verborum, quot simul expanduntur officia: Dei honor in Pater, fidei testimonium in nomine, oblatio obsequii in voluntate, commemoratio spei in regno, petitio vitae in pane, exomologesis debitorum in deprecatione, sollicitudo tentationum in postulatione tutelae. Quid mirum? Deus solus docere potuit, quomodo se vellet orari.

Qui autem alluetis vitis inhærentes hanc orationem Domini, ore solo pronuntiant, hi orando noxas cumulant, cum in singulis paene petitionibus mentiantur. Quae enim fronte dicat: *Pater noster*, qui reculat esse filius: *Sancitificetur nomen tuum*, qui toties nomen divinum verbo violat: *Adveniat regnum tuum*, qui adventum Domini male sibi conscius formidat: *Fiat voluntas tua*, qui suae voluntati tantò magis vellicatur, quanto magis divinae repugnat. Huic tali Deus, Augustino teste, jure objiciat: *Vs figam orationem tuam in auribus meis? sige tu in corde tuo legem meam.*

Nimirum surdis Deus surdus est, nec audit illorum preces, qui fastidiunt divinas audire leges.

CAPVT XII. EPILOGUS

ET

Compendium dictorum omnium.

ADOLESCENS quidam Anaximoni Rhetoris discipulus, orationem a praeceptore scriptam coram rege Antigono recitavit. Rex inter audiendum quippiam exactius nosse desiderans, sciscitatus est de illo. At adolescens pisce magis mirus obtulit. Mox Antigonus: *Quid ais, adolescens, inquit, huius ista tuis tabulis non sunt inscripta?*

Diximus tam de oratione vagam quam attentam. Eo etenim omnis nostra spectavit distinctio. Sed quisnam tot praeceptionum memoria complectatur? Tabulis hic opus, sed brevibus, è quibus vacillanti memoriae consulari. Ita tabulas hunc dabimus, in quibus compendio perferibamus, quae geminus hic liber explicatius tradidit. Non ei, puto, hærebit aqua, qui de Orandi modo rogabitur, si hanc epitomen studiosius expendit. Hoc igitur nunc agimus, & dicta cogimus in compendium.

§. I.

DE orationis necessitate, de ejusdem utilitate ac efficacitate multi volumina scripsere. Nos hic lacinias non extendimus. Quod in libros alii, id nos in verba conferimus. Ut summam rem complectamur: Oratio primum sanctitatis instrumentum, Evangelii totius breviarium, corporum robur, animi humani anima & vita, domus abundantia, regni vires, belli trophaeum, pacis securitas, viatorum scutum, Christianae militiae panoplia & armamentarium est. Oratio profanum hominem in Christianum, in Religiosum, in Angelum, in Deum denique docet migrare. Oratio homini subsidium, demoni flagellum, Deo sacrificium est gratissimum.

Ioannes Climacus orationem eruditam epitome commendans: *Oratio, inquit, est ornatus Mandi, recon-*

Psalm. 103. v. 19.

Tertul. de orat. c. 9.

August. in ps. 85. mibi pag. 385.

Plutarch. 10. 1. Moral. de serm. di. 1. Regum & Imperatorum, mibi pag. 336.

Climacus grad. 28. de orat. mibi cilia. pag. 291.

M 2